

УДК 616-006.04:001.891.32

АНДРІЙ ЄВГЕНІЙОВИЧ ГОРБАНЬ, ЛЕСЯ ІЛЛІВНА ЗАКРУТЬКО,
СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА БОРОДАЙ, ЛАРИСА ГРИГОРІВНА БІЛАН,
ЛІДІЯ МИХАЙЛІВНА НОВГОРОДСЬКА

*Український центр наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи
МОЗ України, Київ*

АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ РОЗРОБКАМИ ЗА НАПРЯМАМИ «ОНКОЛОГІЯ» ТА «МЕДИЧНА РАДІОЛОГІЯ» У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ У 2014–2015 рр.

Мета дослідження. Аналіз забезпечення інноваційними розробками за напрямками «Онкологія» та «Медична радіологія» у сфері охорони здоров'я України у 2014–2015 рр.

Матеріали та методи. Проаналізовано основні засоби інноваційного забезпечення у сфері охорони здоров'я України: інформаційні листи, методичні рекомендації, погоджені МОЗ України, переліки, реєстри з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій. Застосовано методи експертної оцінки, статистичного, системного та структурно-логічного аналізу.

Результати. Представлено оцінку стану забезпечення інноваційними розробками. Встановлено тематичний розподіл основних засобів наукової комунікації. Проаналізовано стан охороноспроможності об'єктів права інтелектуальної власності, які входять до складу наукових повідомлень. Оцінено рівень проведених досліджень, результати яких відображені в наукових повідомленнях у вигляді інноваційних розробок. Здійснено кількісний та структурний аналіз наукових форумів.

Висновки. Інноваційне забезпечення за напрямками «Онкологія» та «Медична радіологія» у сфері охорони здоров'я України за період 2014–2015 рр. можна вважати достатнім щодо лікування злоякісних новоутворень. Розробка нових способів прогнозування та профілактики онкологічних захворювань, нових пропозицій поліпшення організації медичної допомоги хворим з такою патологією потребують більшої уваги наукових установ.

Ключові слова: інноваційне забезпечення, засоби наукової комунікації, інновація, онкологія, медична радіологія.

За уточненими даними Національного канцер-реєстру України (НКР) у 2013 р. 40,0 % захворілих і 39,2 % померлих чоловіків склали особи працездатного віку, а серед жінок — 26,6 і 18,9 %, відповідно [1]. Зазначені особливості онкоепідеміологічного процесу беззаперечно суттєво впливали як на трудовий, так і на репродуктивний потенціал нації і загалом на демографічну ситуацію в країні. Демографічний чинник є одним із визначальних для забезпечення стабільного та безпечного розвитку держави. Підвищення рівня захворюваності, інвалідності та смертності завдають соціальної та економічної шкоди не лише конкретній особі, а й суспільству в цілому [2].

Оцінка стану надання онкологічної допомоги населенню показала, що при зростанні рівня виявлення у хворих злоякісних новоутворень (ЗН) на ранніх стадіях до 53,1 % та збільшенні охоплення спеціальним лікуванням до 68,7 % питома вага хворих, що не прожили 1 року з моменту встановлення діагнозу,

залишилася високою — 31,4 %, тобто впродовж першого року помер кожен третій хворий. Ці дані вказують на необхідність удосконалення онкологічної допомоги населенню України [1].

Якісне медичне обслуговування неможливе без впровадження інноваційних розробок у практичну діяльність сфери охорони здоров'я. Важливу роль у підвищенні ефективності медичної допомоги населенню, в тому числі й онкологічної, відіграють засоби наукової комунікації, які інформують спеціалістів про новітні досягнення медичної науки. Результати науково-дослідних робіт відображаються в методичних рекомендаціях (МР), інформаційних листах (ІЛ), наукових повідомленнях (НП), які входять до Переліку наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я (далі — Перелік), доповідаються на наукових медичних форумах (МФ) [5].

Отже, мета дослідження — проаналізувати забезпечення інноваційними розробками за напрямками

© А. Є. Горбань, Л. І. Закрутько, С. М. Бородай,
Л. Г. Білан, Л. М. Новгородська, 2017

«Онкологія» та «Медична радіологія» у сфері охорони здоров'я України за період 2014–2015 рр.

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Експертами Українського центру наукової медичної інформації та патентно-ліцензійної роботи МОЗ України проаналізовано основні засоби інноваційного забезпечення у сфері охорони здоров'я України за 2014–2015 рр.: ІЛ, МР, погоджені МОЗ України переліки, реєстри з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій.

Застосовано методи експертної оцінки, статистичного, системного та структурно-логічного аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Ретроспективний аналіз забезпечення інноваційними розробками за напрямками «Онкологія» та «Медична радіологія» у сфері охорони здоров'я України показав, що протягом 2014–2015 рр. було надруковано 42 ІЛ та погоджено МОЗ України 27 МР. До Переліку включено 91 НП (табл. 1). Встановлено, що у 2014 р. було запропоновано вдвічі більше наукових розробок, представлених в основних засобах наукової комунікації, ніж у 2015 р.

Таблиця 1

Кількість основних засобів наукової комунікації за напрямками «Онкологія» та «Медична радіологія» у 2014–2015 рр.

Рік	Онкологія			Медична радіологія			Всього
	ІЛ	МР	НП	ІЛ	МР	НП	
2014	15	13	61	9	4	6	108
2015	16	5	20	2	5	4	52
Всього	31	18	81	11	9	10	160

Вивчення тематики МР за напрямками «Онкологія» та «Медична радіологія» за 2014–2015 рр. показало, що установи-розробники найбільше уваги приділяли дослідженням нових способів лікування (48,2 % МР) та діагностики (44,4 % МР). Такі важливі питання, як профілактика ЗН, організація медичної допомоги хворим на онкологічну патологію висвітлені недостатньо. Жодного нового способу прогнозування не було представлено в МР.

Найбільша кількість ІЛ у 2014–2015 рр. була присвячена питанням інновацій у лікуванні хворих на ЗН — 52,4 % ІЛ від їх загальної кількості. Нових способів діагностики та профілактики було запропоновано в однаковій кількості ІЛ, що склали 23,8 %. Пропозиції щодо інноваційних технологій прогнозування були представлені у 9,5 % ІЛ.

Традиційно у більшості НП (52,7 %) за цей період було запропоновано нові способи лікування хворих на ЗН. Друге та третє рангове місце за кількістю запропонованих інновацій, представлених у НП, посідають нові способи діагностики (24,2 %) та прогнозування (12,1 %); 8,8 % НП було присвячено інноваційним способам профілактики ЗН [3, 4].

При аналізі рівнів доведеності первинних даних, на яких базуються нові розробки наукових установ МОЗ та НАМН України за напрямками «Онкологія» та

«Медична радіологія», що представлені в НП, встановлено, що найбільша кількість досліджень — 92,3 % відповідала рівню добре проведених досліджень (2+ за Шкалою градації доказів і сили рекомендацій).

Упродовж 2014–2015 рр. перше рангове місце за кількістю НП серед наукових установ МОЗ та НАМН України займав Національний інститут раку. Цією установою було подано 94,0 % (2014 р.) та 83,3 % (2015 р.) заявок на включення наукового повідомлення до Переліку від загальної кількості вказаних напрямів.

Стан охороноспроможності об'єктів права інтелектуальної власності в 79,1 % НП підтверджено наявністю патентів на винахід та корисну модель. Серед охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності, які ввійшли до складу НП за напрямками «Онкологія» та «Медична радіологія» за 2014–2015 рр., отримано 4 патенти на винахід та 68 патентів на корисну модель (табл. 2).

Таблиця 2

Стан охороноспроможності об'єктів права інтелектуальної власності, які входять до складу наукових повідомлень за напрямками «Онкологія» та «Медична радіологія» у 2014–2015 рр.

Рік	Охоронні документи на об'єкти права інтелектуальної власності				Всього
	патент на винахід		патент на корисну модель		
	онкологія	медична радіологія	онкологія	медична радіологія	
2014	3	–	39	6	48
2015	–	1	20	3	24
Всього	3	1	59	9	72

Наукові форуми (НФ) є важливою складовою частиною процесу впровадження нових наукових розробок у практичну діяльність. На НФ відбувається діалог та дискусія науковців і фахівців-практиків, популяризація отриманих наукових результатів та розвиток нових напрямків дослідження. У 2014–2015 рр. було організовано 28 НФ з актуальних проблем напрямків «Онкологія» та «Медична радіологія»: з'їзди, конгреси, симпозіуми, науково-практичні конференції (НПК) [6, 7]. Звичайно, найчастіше проводяться НПК. Слід зазначити, що у 2015 р. було організовано майже вдвічі більше НПК з проблем онкології порівняно з 2014 р. (табл. 3).

Найбільшу питому вагу в структурі захворюваності населення України у 2013 р. (від 10,3 % у чоловіків до 13,5 % у жінок) мали немеланомні ЗН шкіри. При виключенні з аналізу немеланомних ЗН шкіри найбільш поширеними в 2013 р. визнані: у чоловіків — захворювання на ЗН легені, передміхурової залози, шлунка та колоректальні ЗН — 47,3 %; у жінок — ЗН молочної залози, тіла, шийки матки та колоректальні ЗН — 45,6 % [1].

Отже цікаво було провести аналіз запропонованих науковими установами інноваційних розробок, представлених в основних засобах наукової комунікації, щодо найбільш поширених ЗН. Встановлено, що у 2014–2015 рр. питання діагностики, профілактики,

Кількість наукових форумів, організованих за напрямками «Онкологія» та «Медична радіологія» у 2014–2015 рр.

Рік	Наукові форуми								Всього
	за напрямом «Онкологія»				за напрямом «Медична радіологія»				
	з'їзди	конгреси	симпозіуми	НПК	з'їзди	конгреси	симпозіуми	НПК	
2014	–	–	–	6	1	1	1	4	13
2015	–	–	–	11	–	–	–	4	15
Всього	–	–	–	17	1	1	1	8	28

лікування та прогнозування вказаних ЗН висвітлено в 37,0 % МР, 40,0 % ІЛ та 34,1 % НП від загальної кількості кожного із засобів наукової комунікації. Усім захворюванням приділялася увага, крім немеланомних ЗН шкіри — не виявлено жодної інновації щодо даної патології.

У структурі смертності від ЗН чоловічого населення перші рангові місця у 2013 р. посіли ЗН легені, шлунка, передміхурової залози, колоректальний рак (55,0 %); у жінок — ЗН молочної залози, шлунка, колоректальний рак і рак яєчника (50,5 %) [1]. Проведено моніторинг ІЛ, МР та НП на наявність інновацій щодо діагностики, профілактики, лікування та прогнозування ЗН, які були основними причинами смертності населення з онкологічною патологією. Результати дослідження показали, що 23,8 % ІЛ, 29,6 % МР та 28,6 % НП від загальної кількості кожного із засобів наукової комунікації представляють нові розробки для вирішення проблеми вдосконалення медичної допомоги хворим на зазначені ЗН.

ВИСНОВКИ

Аналіз забезпечення новими розробками за напрямками «Онкологія» та «Медична радіологія» у сфері охорони здоров'я України за період 2014–2015 рр. показав, що у 2014 р. було запропоновано вдвічі більше інновацій, представлених в основних засобах наукової комунікації, ніж у 2015 р.

Наукові установи найбільше уваги приділяли розробці нових способів лікування: 48,2 % МР, 52,4 % ІЛ та 52,7 % НП містять опис вказаних інновацій. Виявлено недостатнє забезпечення практичної охорони здоров'я інноваційними способами прогнозування та профілактики ЗН, новими пропозиціями поліпшення організації медичної допомоги хворим з онкологічною патологією. Науковим установам необхідно більше уваги приділяти цим питанням.

Найбільша кількість досліджень у 2014–2015 рр. (92,3 %), результати яких представлені в НП як інноваційні розробки, відповідала рівню добре проведених (2+ за Шкалою градації доказів і сили рекомендацій).

У 2015 р. було організовано майже вдвічі більше НПК з проблем онкології порівняно з 2014 р., що свідчить про підвищення активності науковців у процесі популяризації результатів дослідження та впровадження їх у практику.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бюлетень* Національного канцер-реєстру № 16 «Рак в Україні, 2013–2014» / Національний інститут раку. — Київ, 2015. — 104 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_16/index.htm.
2. Ковальчук А. Ю. Характеристика соціально-демографічної ситуації та соціально значущих захворювань в Україні / А.Ю. Ковальчук // *Укр. мед. часопис*. — 2014 р. — № 1 (99) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.umj.com.ua/article/71500/xarakteristika-socialno-demografichnoi-situacii-ta-socialno-znachushhix-zaxvoryuvan-v-ukraini>
3. *Перелік* наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я. Вип. 1 — Т.1–2. — Київ, 2015. — 463 с.
4. *Перелік* наукової (науково-технічної) продукції, призначеної для впровадження досягнень медичної науки у сферу охорони здоров'я. Вип. 2 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ukrmedinform.com.ua/perelik-naukovoyi-naukovo-tehnichnoyi-produktsiyi-za-2015-rik>.
5. *Питання* підвищення ефективності інноваційної та винахідницької діяльності й розвитку трансферу медичних технологій у сфері охорони здоров'я України / В. В. Лазоришенець, А. П. Волосовець, О. М. Кочет, А. С. Горбань та ін. // *Укр. мед. часопис*. — 2014. — № 4. — С. 142–145.
6. *Ресур* з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, які проводяться у 2014 році. — Київ, 2014. — 128 с.
7. *Ресур* з'їздів, конгресів, симпозіумів та науково-практичних конференцій, які проводяться у 2015 році. — Київ, 2015. — 112 с.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2017.

А. Е. ГОРБАНЬ, Л. И. ЗАКРУТЬКО, С. Н. БОРОДАЙ, Л. Г. БЕЛАН, Л. М. НОВГОРОДСКАЯ

Украинский центр научной медицинской информации и патентно-лицензионной работы МЗ Украины, Киев

АНАЛИЗ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ РАЗРАБОТКАМИ ПО РАЗДЕЛАМ «ОНКОЛОГИЯ» И «МЕДИЦИНСКАЯ РАДИОЛОГИЯ» В СФЕРЕ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УКРАИНЫ В 2014–2015 ГГ.

Цель исследования. Анализ обеспечения инновационными разработками по разделам «Онкология» и «Медицинская радиология» в сфере здравоохранения Украины в 2014–2015 гг.

Материалы и методы. Проанализированы основные средства инновационного обеспечения в сфере здравоохранения Украины: информационные письма, методические рекомендации, научные сообщения, реестры научных форумов. Использовались методы экспертной оценки, статистического, системного и структурно-логического анализа.

Результаты. Представлена оценка обеспечения инновационных разработок. Установлено тематическое распределение основных средств научной коммуникации. Сделана оценка уровня исследований, результаты которых отражены в научных сообщениях в виде инновационных разработок. Проведен количественный и структурный анализ научных форумов.

Выводы. Обеспечение инновационными разработками по разделам «Онкология» и «Медицинская радиология» в сфере здравоохранения Украины за период 2014–2015 гг. можно считать достаточным в области лечения злокачественных новообразований. Разработка новых способов прогнозирования и профилактики онкологических заболеваний, новых предложений по улучшению организации медицинской помощи больным с онкологической патологией требуют большего внимания научных учреждений.

Ключевые слова: информационное обеспечение, средства научной коммуникации, инновация, онкология, медицинская радиология.

A. E. GORBAN, L. I. ZAKRUTKO, S. M. BORODAI, L. G. BILAN, L. M. NOVGORODSKA

Ukrainian Center of Scientific Medical Information and Patent License Work of Ministry of Health of Ukraine, Kyiv

ANALYSIS OF INNOVATIVE SOLUTIONS SCOPE IN ONCOLOGY AND MEDICAL RADIOLOGY FIELDS IN HEALTH CARE OF UKRAINE WITHIN 2014–2015

Purpose. Analysis of innovative solutions scope in Oncology and Medical Radiology fields in healthcare of Ukraine within 2014–2016.

Materials and methods. The fixed assets of innovative providing were analyzed in the field of health protection of Ukraine within the period 2014–2015: informative letters, methodological recommendations, scientific reports, Registers of scientific forums. The method of expert evaluations, the statistical methods, the method of system analysis, the method of structural and logical analysis were applied.

Outcomes. The estimation of providing innovative solutions was presented in Oncology and Medical Radiology within the period 2014–2015. Thematic distribution of the fixed assets of scientific communication was carried out. The level of studies presented in scientific reports as innovative developments was assessed. The quantitative and structural analysis of scientific forums was conducted.

Conclusions. The scope of innovative solutions in Oncology and Medical Radiology concerned with healthcare in Ukraine within the period 2014–2015 can be considered as sufficient in the field of treatment of malignant growths. Development of new methods of prediction and prophylaxis of malignant new formations and new suggestions dealing with improvement of organization of healthcare provided for patients with oncologic pathology claims greater attention of scientific establishments.

Keywords: innovative providing, scientific communication means, innovation, oncology, medical radiology.

Контактна інформація:

Закрутько Леся Іллівна
заступник директора з наукової роботи Укрмедпатентінформ
пр. Ст. Бандери, 19, м. Київ, 04655, Україна
e-mail: lzakrutko@ukr.net